

مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی با دختران غربی

فضه رفیعی^۱

سبک زندگی همان علایق و نظرات، رفتارها و جهت‌گیری رفتاری فرد، گروه یا فرهنگ است. دختران که همان مادران فردای جامعه هستند در اجتماع علایق و نظرات گوناگونی دارند که در این پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و به روش توصیفی و تحلیلی به مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی و غربی می‌پردازیم. دختران در ایران و غرب در ارتباط با دوستان تفاوت‌هایی زیادی دارند که این تفاوت‌ها ناشی از تفاوت فرهنگی و دینی است. دختران ایرانی اغلب از دوستی با جنس مخالف پرهیز می‌کنند که در غرب به این صورت نیست. وضع قانون و نظارت خانواده‌ها در جامعه ایران و غرب متفاوت است و میزان امنیت برای دختران در این دو جامعه نیز تفاوت‌های زیادی دارد. باید به این نکته توجه داشت که تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی نقش مهمی در شکل‌گیری هویت و سبک زندگی دختران ایفا می‌کند.

کلیدواژگان: دختران ایرانی، دختران غربی، سبک زندگی اجتماعی، مقایسه

۱. طلبه سطح ۲، مدرسه علمیه حضرت زینب سلام الله علیها

مقدمه

امروزه به دلیل تغییر سبک زندگی ما، دختران و پسران ما دچار تحول در رفتار و گفتار شده‌اند. عوض شدن سبک زندگی در جامعه ایرانی اثرات مخربی در خانواده و زندگی سالم داشته است. امروزه دختران عزیز ایران از سبک زندگی ایرانی اسلامی غافل شده‌اند و علاقه به سبک زندگی غربی پیدا کرده‌اند که در بعضی از موارد دچار انحرافات رفتاری، اخلاقی، جنسی و... شده‌اند که غالباً موجب تباهی دنیا و آخرت فرد می‌شود و باعث شده تا خانواده در خطر بیفتد.

مسئله‌ی زن در هر مکتب فکری و مدل برآمده از آن، محصول جهان‌بینی، معرفت‌شناسی و انسان‌شناسی است.^۱ در جوامع غیر الهی، الگوهای ارائه شده برای زن محصول دستگاه علمی و فکری است که بر پایه‌ی معرفت و اعتقاد مادی بنا شده و جاهلیت مدرنی را رقم زده که نگاهی به زن یا موجودی ناتوان است و یا نگاهی کاسبگرانه، اقتصادی و وسیله‌ای برای اطفای شهوت است.^۲

مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی و غربی، موضوعی است که در سال‌های اخیر به دلیل تغییرات فرهنگی و اجتماعی در سطح جهانی، اهمیت بیشتری یافته است. این مقایسه، امکان بررسی تأثیر فرهنگ، دین، اقتصاد و سیاست بر سبک زندگی زنان در دو جامعه متفاوت را فراهم می‌کند. در این بخش، به بررسی اجمالی پیشینه پژوهش در این حوزه می‌پردازیم.

در زمینه موضوع «مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی و غربی» پژوهشی یافت نشد ولی برخی از پژوهش‌های در این زمینه عبارتند از:

کتاب «اسلام و غرب» نوشته محمودحمیدی زقزوق ترجمه حجت‌الله جودکی که در سال ۱۳۸۷ در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به چاپ رسید و کتاب «مقدمه‌ای بر انسان از منظر اسلام و غرب» نوشته حسین مقدس که در سال ۱۴۰۰ توسط انتشارات فراگفت به چاپ رسید. این دو کتاب درمورد اسلام و غرب نگاشته شده ولی به مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی و غربی اشاره‌ای نکرده است.

۱. زارعی متین، «فرهنگ سازمانی و نقش جهان‌بینی و ارزشها در این فرهنگ»، مکتب اسلام، ص ۶۱.

۲. دیرباز، «بازنگری مبانی فکری - کالمی الگوهای اجتماعی زن».

پایان نامه « بررسی کارکردهای اجتماعی نهاد خانواده در اسلام و غرب » نوشته داریوش بوستانی که در سال ۱۳۹۵ در دانشگاه قم دفاع شده است.

مقاله «مقایسه سبک زندگی ایرانی- اسلامی و سبک زندگی غربی» نوشته مهري قربانی که در سال ۱۳۹۲ توسط انتشارات سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی به چاپ رسید و مقاله «مقایسه سبک زندگی اسلامی با سبک زندگی غربی؛ آسیب‌های خانواده در سبک زندگی غربی» نوشته مصطفی راهی که در سال ۱۳۹۹ در مجله مبلغان به چاپ رسید. پایان نامه و مقالات معرفی شده نیز هر چند در مورد ایران و غرب است ولی به مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی و غربی نپرداخته اند.

اهمیت بررسی این موضوع از آن جهت است که این مقایسه به ما کمک می‌کند تا هویت فرهنگی، اجتماعی و ارزش‌های حاکم بر سبک زندگی دختران در هر دو فرهنگ را بهتر درک کنیم و می‌توانیم نقاط مشترک و تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بین ایران و کشورهای غربی را شناسایی کنیم و تأثیر جهانی‌شدن و تغییرات اجتماعی و فرهنگی بر سبک زندگی دختران را ارزیابی کنیم؛ بنابراین در این پایان نامه به مقایسه ی سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی با دختران غربی می‌پردازیم.

مفهوم سبک زندگی

سبک زندگی شیوه‌ای نسبتاً ثابت است که فرد اهداف خود را به آن طریق دنبال می‌کند یعنی راهی است برای رسیدن به اهداف.^۱

سبک زندگی عبارت است از شیوه زندگی که منعکس کننده گرایش‌ها و ارزش‌های فرد یا گروه است و هم چنین نگرش‌ها، سلیقه‌ها و ... که با هم، طرز زندگی کردن فرد را تشکیل می‌دهد و سبک زندگی را می‌توان به مجموعه کم و بیش جامع از عملکردها تعبیر کرد که فرد آنها را به کار گیرد؛ چون نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می‌کند بلکه روایت خاصی را هم که برای هویت شخصی خود انتخاب کرده در برابر دیگران منسجم می‌کند.^۲

۱. کاویانی، سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن، ص ۱۶.

۲. مهدوی کنی، «مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی»، ص ۵۱.

مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها و سلیقه‌ها در هر چیزی را در بر می‌گیرد و سبک زندگی در روانشناسی، هدف‌نهایی هر یک از ما برتری و کمال است و ما از طریق الگوهای رفتاری سعی می‌کنیم به هدف برسیم و الگوهای رفتاری مختلف را پرورش دهیم.^۱

بعضی از دانشمندان مسلمان می‌گویند که سبک زندگی ناظر به مسائلی است که متن زندگی انسان را در دنیا شکل می‌دهد.^۲

امام صادق علیه السلام به نقل از اجدادشان در حدیث قدسی از زبان خداوند می‌فرمایند: «بندگان من! لباس دشمنانم را نپوشید و غذای دشمنانم را نخورید و از هم شکلی (سبک زندگی) با دشمنان من بپرهیزید و گرنه شما نیز مانند آنها دشمن ما خواهید شد.»^۳

سبک زندگی شامل اموری است که به زندگی انسان، اعم از بعد فردی، اجتماعی، مادی و معنوی مربوط است؛ اموری نظیر بینش‌ها و گرایش‌ها که ذهنی و درونی هستند و امور بیرونی اعم از اعمال هوشیارانه و نا هوشیارانه، حالات و وضعیت جسمی، فرهنگ، فعالیت‌های اقتصادی، موقعیت‌های اجتماعی و دارایی‌ها که اموری عینی می‌باشند.^۴

در ادامه به مقایسه‌ی سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی با دختران غربی خواهیم پرداخت.

۱. نوع ارتباط با دوستان دختران ایرانی و غربی

دختران در سنین مختلف توجه زیادی به دوستان دارند و دائماً به دنبال پیدا کردن دوست هستند. در دوران نوجوانی، به سوی جنس مخالف گرایش پیدا می‌کنند و در جوامع مختلف، رفتارهای دختران متفاوت است.

انسان‌ها به یکدیگر نیازمندند این نیازها و رفع نیازها خود سبب توسعه زندگی اجتماعی و ایجاد رابطه دوستی بین آن‌ها می‌شود. انسان همیشه نیازمند دوستی با دیگران است و از داشتن دوست موافق و هم‌نشینی با او احساس خشنودی می‌کند، در مقابل نیز از تنهایی و نداشتن

۱. شولتز، شولتز، نظریه‌های شخصیت، ص ۱۴۹.

۲. پورامینی، سبک زندگی، منشور زندگی در منظر امام رضا، ص ۱۷.

۳. طبرسی، مشکاة الأنوار فی غرر الأخبار، ج ۱، ص ۶۹۷.

۴. رستمی، سبک زندگی، ص ۱۴.

هم‌نشین رنج می‌برد. امام علی علیه السلام می‌فرمایند: «فَقَدْ أَحْبَبَ غُرْبَةً؛ انسان بی دوست غریب است.»^۱

تأثیرگذاری دوست بر انسان به قدری زیاد و برجسته است که از پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم حضرت سلیمان نقل شده که: « لَا تَحْكُمُوا عَلَى الرَّجُلِ بِشَيْءٍ حَتَّى تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ يُصَاحِبُ فَإِنَّمَا يُعَرَفُ الرَّجُلُ بِأَشْكَالِهِ وَ أَقْرَانِهِ وَ يُنْسَبُ إِلَى أَصْحَابِهِ وَ أَخْدَانِهِ؛ درباره کسی به نیکی یا بدی قضاوت نکنید تا دوستان و هم‌نشینان او را ببینید، چرا که انسان به وسیله دوستان و یاران شناخته می‌شود.»^۲

رابطه دختر و پسر، مانند ارتباطات دیگری که در جامعه وجود دارد، بخشی از ارتباطات اجتماعی است و هر یک از این ارتباطات نیز از الگوهایی تبعیت می‌کنند. ارتباط با اعضای خانواده، با دوستان و همسالان، ارتباط با جنس مخالف، اعضای فامیل و با هم‌جنسان، زیر مجموعه‌های روابط اجتماعی هستند.^۳

دوستی‌های دختران غربی اغلب بسیار صمیمی و عمیق است. دختران درباره مسائل شخصی، عاطفی و آینده با دوستان خود صحبت می‌کنند و به یکدیگر تکیه می‌کنند. دوستی‌های دختران ایرانی نیز صمیمی است اما ممکن است به دلیل برخی محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی، از بیان برخی از احساسات و افکار خودداری کنند.

رابطه میان دو جنس، موضوع مناقشه و بحث‌های زیادی در ایران است. مرزبندی‌های جنسیتی و رعایت مقررات مربوط به ارتباط بین دو جنس مانع از ارتباط بین دو جنس مخالف می‌گردد.^۴

جامعه ایرانی - اسلامی برای استحکام نهاد خانواده در تلاش بود تا افراد را از دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج برحذر دارد با این دید که می‌تواند بر خانواده آثار زیان‌باری داشته باشد.^۵

۱. دشتی، ترجمه نهج‌البلاغه، حکمت ۶۵، ص ۶۳۶.

۲. نوری، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۸، ص ۳۲۷.

۳. احمدی، «آیا جامعه ایران به سمت پذیرش روابط دختر و پسر می‌رود؟».

۴. رجبی، ماهرخ؛ البرزی، صدیقه «نگاهی جامعه‌شناختی به رابطه تماشای ماهواره و دوستی با جنس

مخالف»

۵. آذر؛ نامور «تجارب روابط دوستی دختر و پسر دانشجو با رویکردی پدیدارشناسانه»

پژوهشی غرب اعلام می کنند زنان در کشورهای اروپایی همچون فرانسه و آلمان امنیت اجتماعی کافی ندارند به گونه ای که در محیط های کاری و اجتماعی هر دو دقیقه یک زن مورد بی احترامی و تعرض قرار می گیرد. ظهور بسیاری از جنبش ها و مطالبات مردمی در کشورهای غربی به دلیل ناامنی موجود در این کشورهاست. در ایران امنیت شغلی و اجتماعی قابل قبولی برای زنان فراهم شده است. در کشور ما ممکن است مواردی از بی حرمتی به زنان مشاهده شود اما این موضوع یک رویه نیست در حالی که در کشورهای غربی بی حرمتی و عدم امنیت زنان به یک رویه تبدیل شده است». براساس آمار مجامع بین المللی غرب و اروپا، ۳۶ درصد زنان در محل کار در معرض آزار و اذیت جنسی مردان همکار خود هستند. زنان در کشورهای اروپایی از حاشیه امنیت به مراتب پایین تری در مقایسه با کشورهای اسلامی برخوردار هستند. خشونت در خانه، آزار و تجاوز جنسی در محیط کار تهدیدی برای امنیت زنان در غرب است. آمار خشونت و تعرض نسبت به زنان و کودکان غربی گواهی بر وضعیت نامناسب امنیت و بالابودن خشونت در این کشورهاست. به طور مثال طبق آمار ۲۵ تا ۳۰ درصد زنان آمریکایی مورد آزار جسمی شوهران خود قرار می گیرند. در ایران زنان نسبت به سایر کشورها از امنیت بیشتری برخوردار هستند اما بازهم باید تلاش کنیم تا از برخی ناامنی های موجود پیشگیری کنیم.^۱

در نتیجه می توان گفت امنیت دختران در ایران بیشتر از دختران غربی است و دختران در ایران کمتر گرفتار آسیب های اجتماعی می شوند.

نتیجه گیری

دختران نقش مهمی در سرنوشت کشور دارند؛ چون همسران و مادران آینده هستند؛ بنابراین باید مورد توجه ویژه قرار گیرند. پژوهش حاضر با هدف مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی و غربی انجام شده است.

اغلب دختران ایرانی بنابر آموزه های فرهنگ ایرانی - اسلامی از دوستی با جنس مخالف دوری می کنند و در برخورد با مردان حدود پوشش و عفاف را رعایت می کنند؛ اما در جوامع غربی به راحتی با جنس مخالف ارتباط برقرار می کنند که این کار، موجب ایجاد مشکلات اجتماعی زیادی می شود.

در قانون ایران، زنان و دختران باید حدود پوشش را رعایت کنند و علت آن، در امان ماندن زنان از آسیب های اجتماعی است؛ زیرا قانون برای زنان احترام قائل است؛ اما در کشورهای غربی مرد اصل است؛ بنابراین زنان کسب در آمد اغلب مجبور می شوند تا برای رضایت مردان دست به هر عملی بزنند هر چند ارتکاب آن عمل باعث آسیب زدن به شخصیت زنان باشد.

در کشور ایران، خانواده بر روی رفتار دختران خود نظارت زیادی دارند و در برخی موارد کاملاً رفتارهای او را تحت نظر دارند؛ ولی در جوامع غربی چون خانواده ها انسجام چندانی ندارند دختران از آزادی عمل بیشتری برخوردار هستند و اغلب به علت این آزادی کنترل نشده دچار آسیب های اجتماعی می شوند.

در کشور ایران امنیت بیشتری برای دختران و زنان وجود دارد، هم در جامعه و هم در محیط کار. در کشورهای غربی دختران برای خروج از خانه در هنگام شب، امنیت کافی ندارند و در بیشتر موارد در محیط کاری مورد تعرض و تجاوز جنسی قرار می گیرند.

تفاوت های قابل توجهی که در مقایسه سبک زندگی اجتماعی دختران ایرانی و دختران غربی دیده شد نشان دهنده تأثیر عمیق فرهنگ، دین و ساختار اجتماعی بر شکل گیری سبک زندگی است و تفاوت های فرهنگی و اجتماعی نقش مهمی در شکل گیری هویت و سبک زندگی دختران ایفا می کند.

فهرست منابع

* قرآن

* نهج البلاغه

کتاب های فارسی

۱. اینگلهارت، رونالد، تحول فرهنگی در جامعه ی پیش رفته ی صنعتی، ترجمه: مریم وتر، چاپ سوم، انتشارات کویر، ۱۳۹۵
۲. بافکار، حسین، کانون مهر (ویژه خانواده)، چاپ اول، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۰.
۳. پورامینی، محمد باقر، سبک زندگی، منشور زندگی در منظر امام رضا علیه السلام، مشهد: انتشارات قدس، ۱۳۹۲.
۴. دشتی، محمد، ترجمه نهج البلاغه، چاپ ششم، قم: مشرقین، ۱۳۷۹
۵. رستمی، محمدعلی، سبک زندگی، قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، ۱۳۹۷
۶. سبحانی، شیخ جعفر، اصول عقاید اسلامی و نگاهی به زندگانی پیشوایان معصوم علیهم السلام، انتشارات مؤسسه امام صادق (علیه السلام)، بی تا.
۷. شولتز، دوآن؛ آلن شولتز، سیدنی، نظریه های شخصیت، ترجمه: یحیی سید محمدی تهران: ویرایش، ۲۰۱۳.
۸. کاویانی، محمد، سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن، قم، چاپ جعفری، انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۲
۹. مطهری، مرتضی، آشنایی با قرآن، تهران: صدرا، ۱۳۸۵.
۱۰. مقیمی حاجی، ابوالقاسم، جوانان و روابط، چاپ دوم، انتشارات مرکز مطالعات و پژوهشهای فرهنگی حوزه علمیه، ۱۳۸۴.

کتاب های عربی

۱۱. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، چاپ اول، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، ۱۴۰۹ ق.
۱۲. طبرسی، علی بن حسن، مشکاه الأنوار فی غرر الأخبار، نجف: المکتبه الحیدریه، چاپ دوم، ۱۳۸۵ ق
۱۳. نوری، حسین بن محمدتقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۸، چاپ اول، قم، مؤسسه آل البيت، ۱۴۰۸ ه.ق

مقالات

۱۴. احمدی، علی اصغر «آیا جامعه ایران به سمت پذیرش روابط دختر و پسر می رود؟»، حوراء، شماره ۲۸
۱۵. ایمانی، محسن، « تربیت دختران در جهان امروز » مجله پیوند مهر، ۱۳۸۸، شماره ۳۶۰
۱۶. آذر، خدیجه؛ نامور، یوسف «تجارب روابط دوستی دختر و پسر دانشجو با رویکردی پدیدارشناسانه»، مطالعات اجتماعی روان شناختی زنان، صص ۴۳-۸۰.
۱۷. دیرباز، عسکر « بازنگری مبانی فکری - کالمی الگوهای اجتماعی زن»، مطالعات راهبردی زنان، سال هفدهم، شماره ۶۸، تابستان ۹۴.
۱۸. رجبی، ماهرخ؛ البرزی، صدیقه (۱۳۹۶). «نگاهی جامعه شناختی به رابطه تماشای ماهواره و دوستی با جنس مخالف» دو فصلنامه مشارکت و توسعه اجتماعی. بهار و تابستان.
۱۹. رشیدی، شعیب «بررسی تطبیقی نظام خانواده امنیستی و نظام خانواده محور اسلامی»، فصلنامه علمی (مقاله علمی- پژوهشی) جامعه شناسی سیاسی ایران، سال چهارم، شماره چهارم (پیاپی ۱۶) زمستان ۱۴۰۰، صص ۸۹۲-۸۷۷
۲۰. زارعی متین، حسن. «فرهنگ سازمانی و نقش جهان بینی و ارزشها در این فرهنگ»، مکتب اسلام، ش ۳، ۱۳۸۸.

۲۱. علی محمدی، نسرین «تضییع حقوق زن در اندیشه های غربی»، روزنامه رسالت ،
دوشنبه ۶ آذر ۱۳۹۱، شماره ۷۶۹۶.
۲۲. موحد، مجید؛ عنایت، حلیمه و محمدتقی عباسی شوازی (۱۳۸۵) «بررسی رابطه‌ی
عوامل اجتماعی و فرهنگی با نگرش دانشجویان نسبت به معاشرت و دوستی دختر و پسر
پیش از ازدواج»، مجله‌ی علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره‌ی ۱۳، شماره‌ی
دوم (پیاپی ۳۶)، صص ۹۶۱-۹۳۶.
۲۳. مهدوی کنی ، محمد سعید ، «مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی»،
فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، شماره ۱، ۱۳۷۸.
۲۴. نیک منش ، فرشته «مقایسه ای بین وضعیت زنان در ایران و غرب»، روزنامه رسالت،
دوشنبه ۲۶ دی ۱۳۹۰، شماره ۷۴۵۹